

ПЕРСПЕКТИВИ УКРАЇНИ
У РОЗВИТКУ ПРАВ ТРУДОВИХ МІГРАНТІВ

Шкарупа Костянтин Вікторович

*д.ю.н., старший дослідник,
провідний науковий співробітник Науково-дослідного
інституту публічного права
м. Київ, Україна*

Питання, пов'язані із захистом прав працівників-мігрантів та членів їхніх сімей, були актуальними з моменту заснування Організації Об'єднаних Націй. Загалом, на сьогоднішній день, міжнародною спільнотою виконано колосальну роботу у цьому напрямі: прийнято величезну кількість міжнародних, регіональних та національних нормативно-правових актів, створено відповідні інституції, здійснюється взаємодія тощо. Але, на жаль, не всі держави готові долучитися до цієї роботи. Причини такої бездіяльності можуть бути різними – починаючи від слабкого економічного розвитку, закінчуючи внутрішніми та зовнішніми конфліктами та небажання держави співпрацювати.

Україна намагається розвиватись у цьому напрямку. Наразі ратифіковано чимало міжнародних угод, але варто констатувати і той факт, що багато питань залишаються відкритими. Так, у Рекомендаціях парламентських слухань на тему: «Українська трудова міграція: стан, проблеми та шляхи їх вирішення» від 5 листопада 2013 року наголошувалося на важливості ратифікації таких конвенцій як: 1) Конвенції 97 Міжнародної Організації Праці «Конвенція про трудящих-мігрантів»; 2) Конвенції 143 Міжнародної Організації Праці «Конвенція про зловживання у сфері міграції та забезпечення працівникам-мігрантам рівності можливостей та звернення»; 3) Конвенції 157 Міжнародної Організації Праці «Конвенція про встановлення міжнародної системи збереження прав у галузі соціального забезпечення»; 4) Конвенції 181 Міжнародної Організації Праці «Конвенція

про приватні агенції зайнятості»; 5) Міжнародної конвенції про захист прав усіх трудящих-мігрантів та членів їх сімей від 18 грудня 1990 року, ухваленої резолюцією Генеральної Асамблеї ООН № 45/178. Зумовлено таку потребу необхідністю правового забезпечення повноцінного захисту людських, економічних, професійних, соціальних та інших інтересів та прав українських трудових мігрантів та членів їх сімей.

У Рекомендаціях парламентських слухань на тему: «Українська трудова міграція: стан, проблеми та шляхи їх вирішення» йшлося також про необхідність Кабінету Міністрів України вжити заходів для підписання та ратифікації Міжнародної конвенції про захист прав усіх трудящих-мігрантів та членів їх сімей від 18 грудня 1990 р. Конвенція була ухвалена резолюцією Генеральної Асамблеї ООН № 45/178 [1]. У цій Конвенції надано досить розгалужену класифікацію трудових мігрантів, проте вона не застосовується: 1) до осіб, допуск та статус яких регулюється загальним міжнародним правом або конкретними міжнародними угодами чи конвенціями; 2) до осіб, які беруть участь у здійсненні програм розвитку або інших програм співробітництва, допуск та статус яких регулюється окремою угодою та які відповідно до цієї угоди не вважаються трудящими-мігрантами; 3) до осіб, які проживають не в державі свого громадянського походження та виступають як інвестори; 4) до біженців та осіб без громадянства, якщо інше не передбачено у відповідному національному законодавстві чи міжнародних документах, що діють щодо держави-учасниці; 5) до здобувачів освіти та стажистів; 6) щодо моряків та працівників, зайнятих на стаціонарній прибережній установці, яким не було видано дозвіл на проживання та здійснення оплачуваної діяльності в державі роботи з найму [2]. Конвенцією також забороняється дискримінація прав трудових мігрантів, крім цього, за ними та членами їхніх сімей закріплюється широкий спектр прав, а саме: право на вільне переміщення, право на життя, заборона катувань, жорстокого поводження, що принижує гідність, заборона рабства і примусової праці, право на свободу думки, право на недоторканність особистого та сімейного життя, право

власності, право на гуманне звернення та повагу своєї особи, заборона колективного видворення, право на визнання правосуб'єктності трудового мігранта та членів його сім'ї, право на соціальний захист та низку інших життєво важливих можливостей.

Трудові мігранти відповідно до цієї Конвенції користуються нарівні з громадянами держави-реципієнта такими правами як: 1) доступ до навчальних закладів та різноманітних послуг; 2) доступ до служб професійної орієнтації та працевлаштування; 3) доступ до установ професійної підготовки та перепідготовки; 4) забезпечення житлом, у тому числі житлом, наданим за програмами соціального забезпечення, та захисту від експлуатації через орендну плату за житло; 5) доступ до соціального та медичного обслуговування за умови дотримання вимог, які пред'являються для участі у відповідних програмах; 6) доступ до окремих корпоративних прав за умови дотримання норм та правил відповідних кооперативів та підприємств; 7) доступ до культурного життя та участь у ньому [2].

Простіше кажучи, Міжнародна конвенція про захист прав усіх трудящих-мігрантів та членів їх сімей виступає своєрідною «Конституцією» для трудових мігрантів та членів їх сімей. Більше того, вона вимагає від держав вжити заходів для запобігання незаконному переміщенню, а також працевлаштуванню мігрантів у кризовій ситуації. Конвенція також наголошує, що основні права нелегальних мігрантів також повинні гарантовано виконуватися. Тому зволікання України у її підписанні ставить трудових мігрантів у дискримінаційне становище стосовно тих мігрантів, які прибули з країн, що її ратифікували. За таких умов Кабміну важливо щонайменше активізувати переговорний процес із країнами-реципієнтами українських трудових мігрантів, угоди з якими не укладені, щодо врегулювання питань працевлаштування та соціального захисту трудових мігрантів. Лише за таких умов Україна може гарантувати трудовим мігрантам певний захист та підтримку за кордоном.

Загалом міжнародно-правове забезпечення зовнішньої трудової міграції зводиться до врегулювання таких основних питань: лібералізація та спрощення існуючих потоків трудової міграції; нівелювання надмірної бюрократії, оптимізація процесу переміщення через державні кордони; забезпечення балансу інтересів сторін; забезпечення режиму максимально прийняттого для трудових мігрантів та членів їхніх сімей; стратегічне планування міграційних потоків; зниження показників нелегальної міграції.

Список використаних джерел:

1. Про Рекомендації парламентських слухань на тему: «Українська трудова міграція: стан, проблеми та шляхи їх вирішення»: постанова Верховної Ради України від 5 листопада 2013 р. № 680-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/680-18>.

2. Міжнародна конвенція про захист прав усіх трудящих-мігрантів та членів їх сімей № 45/178 від 18 грудня 1990 р. / БД «Законодавство України» / ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_203.